Dno: AHT/698/00.04.00/2020

§ 36 ÄHTÄRIN KAUPUNGIN ASIANTUNTIJALAUSUNTO SOSIAALI- JA TERVEYSAVALIOKUNNALLE

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta on pyytänyt Ähtärin kaupungilta kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle hyvinvointialueiden perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan muksien ilmoituksen antamiseksi.

”Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uuden hallintotason, hyvinvointialueiden, perustamisen ja toiminnan kannalta keskeiset lait, joita ovat laki hyvinvointialueesta, laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä, laki pelastustoimen järjestämisestä, laki sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä Uudellamaalla sekä niiden yhteinen voimaanpanolaki, laki hyvinvointialueiden rahoituksesta sekä ehdotukset kuntien valtionosuutta koskevan lainsäädännön, verolainsäädännön, hyvinvointialueiden henkilöstöä koskevan lainsäädännön sekä eräiden yleishallintoa koskevien lakien muuttamisesta.

Sosiaali- ja terveyspalveluja sekä pelastustointa koskevan uudistuksen tavoitteena on kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja, turvata yhdenvertaiset ja laadukkaat sosiaali- ja terveys- sekä pelastustoimen palvelut, parantaa turvallisuutta, palveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta, turvata ammattitaitoisen työvoiman saanti, vastata yhteiskunnallisten muutosten mukaan tuomiin haasteisiin ja hillitä kustannusten kasvua.

Esityksen mukaan Suomen muodostetaan 21 hyvinvointialuetta, joille siirrettäisiin kuntien vastuulla nykyisin olevat sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen tehtävät. Uudenmaalla sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisvastuu poikkeaisi muun maan ratkaisusta siten, että Helsingin kaupungille jäisi kuitenkin edelleen järjestämisvastuu. Lisäksi palvelujen järjestämisetä vastaisi Uudellamaalla neljä hyvinvointialuetta ja terveydenhuollossa lisäksi HUS-yhtymä. Terveydenhuollon järjestämisvastuu jakautuisi laissa ja järjestämissopimuksessa määriteltävällä tavalla alueen hyvinvointialueiden, Helsingin sekä HUS-yhtymän välillä….

Ehdotuksessa säädettäisiin täsmällisemmin hyvinvointialueen järjestämisvastuusta sekä tarkkarajaisemmin palvelujen hankkimisesta yksityisiltä palveluntuottajilta sekä vuokratyövoiman käytöstä ja työvoiman hankinnasta. Voimaanpanolaissa säädettäisiin sellaisten hyvinvointialueella siirtyvien ostopalvelusopimusten mitättömyydestä ja irtisanomismahdollisuudesta, joissa olisi sovittu ehdotettavien järjestämisvastuuta ja ostopalveluja koskevien sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettavan lain säännösten vastaisesti.

Valtion mahdollisuutta ohjata hyvinvointialueiden vastuulle kuuluvaa sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea ehdotetaan samalla vahvistettavaksi. Ohjaus olisi strategista ja kohdistuisi rahoituksen ja palveluiden turvaamisen

kannalta keskeisiin asioihin. Valtioneuvosto vahvistaisi joka neljäs vuosi strategiset tavoitteet sosiaali- ja terveydenhuollolle. Hyvinvointialueiden pitäisi ottaa tavoitteet huomioon omassa toiminnassa ja myös yhteistyösopimusten valmistelussa. Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriö neuvottelisi vuosittain hyvinvointialueiden kanssa niiden järjestämisvastuulle kuuluvan sosiaali- ja terveydenhuollon toteutumisesta. Vastaavasti valtioneuvosto vahvistaisi joka neljäs vuosi strategiset tavoitteet pelastustoimelle ja sisäministeriö neuvottelisi vuosittain hyvinvointialueiden kanssa niiden järjestämisvastuulle kuuluvan pelastustoimen toteutumisesta.

Hyvinvointialueiden toiminta rahoitetaan pääosin valtion rahoituksella ja osaksi palvelujen käyttäjiltä perittävillä asiakasmaksuilla…Jotta kokonaisveroaste ei kasvaisi, velvoitetaan kunnat alentamaan kunnallisveroa. Kunnallisveron vähennys olisi 13,26 prosenttiyksikköä kaikissa kunnissa. Myös kuntien osuutta yhteisöveron tuotosta alennettaisiin ja valtion osuutta vastaavasti kasvatettaisiin…Hyvinvointialueille siirtyisi kunnista, Helsingin kaupunkia lukuun ottamatta, sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämiseen liittyvä irtain omaisuus. Omaisuussiirroista ei suoritettaisi korvausta kunnille eikä kuntayhtymille, paitsi sellaisissa tilanteissa, joissa siirrot johtaisivat kunnan taloudellisen itsehallinnon kaventumiseen.”

Lakiehdotuksessa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiseksi 8 §:ssä sanotaan mm. ”Hyvinvointialue vastaa sosiaali- terveydenhuollon järjestämisestä alueellaan ja on järjestämisvastuussa asukkaidensa sosiaali- ja terveydenhuollosta…. (2 mom.): Hyvinvointialueella on oltava riittävä osaaminen, toimintakyky ja valmius vastata sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuudesta kaikissa tilanteissa. Järjestämisvastuunsa toteuttamiseksi hyvinvointialueella on oltava palveluksessaan toiminnan edellyttämä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöstö sekä hallinnollinen ja muu henkilöstö, hallinnassaan asianmukaiset toimitilat ja toimintavälineet sekä muut tarvittavat toimintaedellytykset. Lisäksi hyvinvointialueella on oltava järjestämisvastuunsa toteuttamisen edellyttämä riittävä oma palvelutuotanto.”

Em. lakiehdotuksen 3 luvun 12 §: ”Hyvinvointialue voi tuottaa asiakkaalle annettavia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja hankkimalla niitä yksityiseltä palveluntuottajalta sopimukseen perustuen, jos palvelujen hankkiminen yksityiseltä palveluntuottajalta on tarpeen tehtävien tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi. Hyvinvointialueen on huolehdittava hyvinvointialueesta annetun lain 7 §:ssä ja tämän lain 8 §:ssä tarkoitetusta järjestämisvastuustaan sekä sen järjestämisvastuulle kuuluvien sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen yhdenvertaisesta toteutumisesta myös palveluja hankkiessaan. Hankittavien palvelujen on oltava sisällöltään, laajuudeltaan ja määrälliseltä osuudeltaan sellaisia, että hyvinvointialue pystyy huolehtimaan kaikissa tilanteissa järjestämisvastuunsa toteuttamisesta myös hankittavien palvelujen osalta.

Hyvinvointialue ei saa hankkia yksityiseltä palveluntuottajalta:
palveluja, joihin sisältyy julkisen vallan käyttöä, jollei lailla erikseen toisin säädetä;

sosiaalihuollon 15 §:ssä tarkoitettua sosiaalityötä eikä 29 §:ssä tarkoitettua sosiaalipäivystystä;
terveydenhuoltolain 50 §:ssä tarkoitettuja kiireellisen hoidon ja päivystyksen palveluja lukuun ottamatta mainitun pykälän 2 momentissa tarkoitettua perusterveydenhuollon päivä- ja ilta-aikaista kiireellistä vastaanottotoimintaa; eikä
terveydenhuoltolain 40 §:ssä tarkoitettua ensihoitopalvelualukuun ottamatta mainitun lain 40 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdassa tarkoitettuja palveluja.

Hyvinvointialueen on vastattava palvelutarpeen arvioinnista hankkiessaan palveluja yksityiseltä palveluntuottajalta. Edellä säädetyn estämättä hyvinvointialue voi hankkiessaan perusterveydenhuollon palveluja antaa yksityisen palveluntuottajan tehtäväksi, osana asiakkaille annettavaa hoitoa, asiakkaan lääketieteellisen tai hammaslääketieteellisen hoidon tarpeen arvioinnin ja hoitoratkaisujen tekemisen, hoitosuunnitelman laatimisen sekä lähetteen laatimisen erikoissairaanhoitoon. Sama koskee perusterveydenhuollon yhteydessä toteutettavissa olevia ja niihin kiinteästi liittyviä erikoissairaanhoidon palveluja, jotka eivät vaadi erikoissairaala- tai poliklinikkaolosuhteista ja joissa asiakkaan hoitovastuu säilyy perusterveydenhuollossa…Yksityinen palveluntuottaja vastaa palvelujensa lainmukaisesta ja sopimuksen mukaisesta tuottamisesta ..”

Ehdotuksessa laiksi terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevaa uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaanpanosta esitetään mm.:

4 luku 20 § 2 mom.: ”Edellä 1 momentissa tarkoitetun kuntayhtymän varat, velat ja sitoumukset liitetään siihen hyvinvointialueeseen, jonka alueeseen kuntayhtymän jäsenkunnat kuuluvat. Jos kuntayhtymän jäsenkunnat kuuluvat useampaan hyvinvointialueeseen, varat, velat ja sitoumukset on jaettava hyvinvointialueiden välillä jäsenkuntien omistusosuuksien suhteessa, paitsi jos varojen, velkojen ja sitoumusten siirrot olisivat hyvinvointialueiden taloudelliseen kantokykyyn nähden vähäisiä…”

4 luku 22 § 1-2mom.: ”Kunnan järjestämän perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon, sosiaalitoimen ja pelastustoimen käytössä olevat toimitilat siirtyvät hyvinvointialueen hallintaan 1 päivänä tammikuuta 2023.

Hyvinvointialue ja kunta tekevät toimitilojen hallinnasta vuokrasopimuksen siten, että se on voimassa ainakin 31 päivään joulukuuta 2025 asti. Hyvinvointialueella on oikeus pidentää vuokrasopimuksen voimassaoloaikaa yhdellä vuodella ilmoittamalla siitä kunnalle viimeistään 12 kuukautta ennen vuokrasopimuksen voimassaoloajan päättymistä.”

4 luku 23 §: ”Hyvinvointialueelle siirtyvät 1 päivänä tammikuuta 2023 sen järjestämisvastuulle kuuluvaan toimintaan liittyvä irtaimisto, irtaimen omaisuuden omistusta, hallintaa ja käyttöä koskevat oikeudet sekä immateriaaliset oikeudet ja luvat. Hyvinvointialueelle eivät kuitenkaan siirry osakeyhtiöiden osakkeet 2 momentissa tarkoitettuja osakkeita lukuun ottamatta.

Hyvinvointialueelle siirtyvät sellaisen osakeyhtiön osakkeet, jotka kunta omistaa sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamiseen.”

4 luku 29 §: ”Hyvinvointialueelle lain 20 ja 25 §:n perusteelle siirtyvä yksityisen palveluntuottajan kanssa tehty sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen hankkimista koskeva sopimus (ostopalvelusopimus) tai sen sopimusehto sekä siihen liittyvä vuokra- tai käyttöoikeussopimus on mitätön, jos ostopalvelusopimuksessa on sovittu:

vastoin sitä, mitä säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun alin 12 §:n 2 momentin 2-4 kohdissa tai 3 momentissa tai 12 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetusta julkisen vallan käytöstä; tai hyvinvointialueesta annetun lain 7 §:ssä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 8§:ssä tarkoitetuista järjestämisvastuuseen kuuluvista tehtävistä siten, että on ilmeistä, ettei hyvinvointialue tosiasiallisesti vastaa palvelujen järjestämisvastuuseen kuuluvasta päätösvallasta.

Hyvinvointialueella on oikeus irtisanoa 1 momentissa tarkoitettu sille siirtyvä sopimus, jos sopimuksessa on muutoin kuin 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetulla tavalla sovittu siten, ettei hyvinvointialueella ole mahdollisuutta vastata hyvinvointialueesta annetun lain 7 §:n 1 momentin 1-4 kohdassa tarkoitetuista tehtävistä tai hyvinvointialueella ei ole yhden taikka useamman ostopalvelusopimuksen johdosta sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 8 §.n 2 momentissa tarkoitettua riittävää omaa palvelutuotantoa.

Mitä edellä 2 momentissa säädetään ostopalvelusopimuksen irtisanomisesta, sovelletaan sen työvoiman ja vuokratyövoiman käytöstä tehtyyn sopimukseen, jos sopimuksessa on sovittu työvoiman tai vuokratyövoiman tai vuokratyövoiman käytöstä vastoin sitä, mitä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 13 §:ssä säädetään.

Hyvinvointialueen on ennen sopimuksen tai sen ehdon mitättömyyden toteamista tai irtisanomista koskevan päätöksen tekemistä neuvoteltava ostopalvelusopimuksen sopimusosapuolen kanssa. Jos osapuolet eivät pääse yksimielisyyteen sopimuksen muuttamisesta tai mitättömyys koskee vain osaa sopimusta, osapuolilla on oikeus irtisanoa sopimus. Hyvinvointialueen on mitättömyyden osalta todettava ja irtisanomisen osalta päätettävä sopimuksen tai sen ehdon mitättömyydestä ja irtisanomisesta. Asiasta on ilmoitettava sopimusosapuolelle ja sosiaali- ja terveysministeriölle viimeistään 31 päivänä lokakuuta 2023.

Ostopalvelusopimus tai sopimuksen ehto on mitätön 1 päivänä tammikuuta 2026 lukien. Jolleivat hyvinvointialue ja sopimuspuolena oleva yksityinen palveluntuottaja ole sopineet irtisanomisajasta, sopimus on voimassa 1 päivään tammikuuta 2026 saakka. Jos sopimuksen irtisanominen kuitenkin vaarantaa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuuden alueella, hyvinvointialue voi pidentää edellä mainittua siirtymäaikaa kahdella vuodella ilmoittamalla siitä palveluntuottajalle paitsi, jos sopimuksessa on sovittu lyhyemmästä voimassaolosta. Tätä koskeva päätös ja ilmoitus on tehtävä sopimuksen mitättömyys- tai irtisanomisilmoituksen yhteydessä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua sopimusta voidaan muuttaa 4 momentissa tarkoitettujen neuvottelujen perusteella siten kuin julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettavassa laissa (1397/2016) säädetään.”

Päätösesitys (kja):

Kaupunginhallitus päättää antaa kirjallisena asiantuntijalausuntonaan Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle liitteen 1 mukaisen lausunnon.

Liite 1

Päätös:

Hyväksyttiin.

_____

Ähtäri

ÄHTÄRIN KAUPUNKI

Kaupunginhallitus 15.02.2021

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta

Viite STV:n pyyntö asiantuntijalausunnosta

Asia **ÄHTÄRIN KAUPUNGIN KIRJALLINEN ASIANTUNTIJALAUSUNTO**

Kaupunginhallitus päättää kirjallisena asiantuntijalausuntonaan esittää Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle kunnioittaen seuraavaa:

1. Sopimusten mitätöinnin / irtisanomisoikeuden lainvastaisuus:

Sote-voimaanpanolain 28 §:n mukainen voimassa olevien palvelusopimusten taannehtiva mitätöinti ja irtisanomismahdollisuus merkitsee toteutuessaan olennaista puuttumista sopimusosapuolten perustuslailla turvattuihin perusoikeuksiin. Tämä on todettu myös HE-luonnoksessa, jossa on käsitelty sote-voimaanpanolain 28 §:n suhdetta perustuslain 15 §:n 1 momentin mukaiseen omaisuuden suojaan. Kyseisen perustuslain säännöksen mukaan jokaisen omaisuus on turvattu. HE-luonnoksessa todetaan omaisuuden perustuslainsuojan turvaavan myös sopimussuhteiden pysyvyyttä sekä sopimusosapuolten perusteltuja odotuksia sopimussuhteissa. Suojan piiriin kuuluu myös oikeus luottaa siihen, että sopimussuhteiden olennaisia oikeuksia ja velvollisuuksia sääntelevä lainsäädäntö on pysyvää siltä osin kuin sen muuttaminen heikentäisi kohtuuttomasti sopimuspuolten asemaa. Myös perustuslakivaliokunnan aiemmassa lausuntokäytännössä sopimussuhteiden pätevyyteen taannehtivasti vaikuttavan sääntelyn on katsottu olevan varsin pitkälle ulottuvaa.

Koska ehdotetulla sääntelyllä puututtaisiin poikkeuksellisella tavalla sopimusosapuolten perustuslailla turvattuihin oikeuksiin, tulisi lainvalmistelusta vastaavan ministeriön tullut selvittää huolellisesti ehdotetun sääntelyn vaikutuksia ko. osapuoliin sekä perustuslain 19 §:n 3 momentin mukaisena perusoikeutena turvattujen riittävien sosiaali- ja terveyspalveluiden saatavuuteen palvelutuotantoaan ulkoistaneissa kunnissa. HE perusteella on kuitenkin ilmeistä, että sote-voimaanpanolain 28 §:ssä ehdotetun ulkoistussopimusten taannehtivan mitätöinnin tarkkoja vaikutuksia ei ole pystytty arvioimaan luotettavasti.

- Hallituksen esitys ei yksiselitteisesti ota kantaa, mitkä hankintasopimukset olisivat mitättömiksi todettavia ja mitkä hyvinvointialueen olisi oikeus irtisanoa.

2. Hyvinvointialueelta puuttuva todellinen mahdollisuus /valta päättää alueellaan toteutettavien palvelujen tuotantotavasta:

- Järjestämislain 8 §:n mukaan: ”Järjestämisvastuunsa toteuttamiseksi hyvinvointialueella on oltava palveluksessaan toiminnan edellyttämä sosiaali- ja terveydenhuollon

ammattihenkilöstö sekä hallinnollinen ja muu henkilöstö, hallinnassaan asianmukaiset toimitilat ja toimintavälineet sekä muut tarvittavat toimintaedellytykset. Lisäksi hyvinvointialueella on oltava järjestämisvastuunsa toteuttamisen edellyttämä riittävä oma palvelutuotanto."

- Koska lakiehdotus ei sisällä määritelmää, mikä on "riittävä" oma tuotanto, sen tulee jonkun tahon määritellä. Viime kädessä päätöksen hyvinvointialueen tuotantorakenteesta tekee järjestäjän puolesta aluehallintovirasto ja sosiaali- ja terveysministeriö. Hyvinvointialueilla tulee siis olemaan perustuslaillinen vastuu turvata alueensa asukkaille riittävät palvelut, mutta todellista ja lopullista valtaa palvelujen toteuttamistavasta sillä ei kuitenkaan tule olemaan. Myöskään perustuslaki ei edellytä vaatimusta "riittävästä omasta tuotannosta" eikä se velvoita hankintojen rajoittamiseen.

- Eo. päätösvallan siirtyminen pois hyvinvointialueelta todennäköisesti johtaisi siihen, että voimassa olevat toimivat kumppanuudet jouduttaisiin irtisanomaan. Hankintalaki todennäköisesti estää kuntien kokonaisulkoistussopimusten muuttamisen, jolloin ne tulisivat irtisanottaviksi ilman hyvinvointialueen harkintaa. Sama vaikutus todennäköisesti kohdistuisi usean kunnan sosiaali- ja terveyspalvelujen ulkoistuksiin yhteisyrityksille.

3. Varautuminen palveluntuottajaa koskeviin yllättäviin tilanteisiin palvelujen turvaamiseksi

- Joustavuudesta millä eri sopimusosapuolet pystyvät reagoimaan kertoo esimerkki yhdellä sopimuspaikkakunnalla tapahtunut toiminnan vaatima muutos. Paikkakunnalle juuri valmistuneessa yksikössä oli käynnistetty tammikuun 2019 alussa tehostetun palveluasumisen toiminta. Toimintaa pyöritti palveluntuottajan alihankkija. Ilmeni, että rekrytoitu henkilöstömäärä ei ollut riittävä palvelemaan korkean hoitoasteen vaativia asiakkaita.

- Järjestäjävastuussa oleva kuntayhtymä otti toiminnan hoitaakseen konsultoituaan AVI:n kanssa ja sittemmin toiminta muutaman kuukauden kuluttua siirtyi palveluntuottajalle. Tämä osoittaa, että palvelumalli on joustava ja pystyy reagoimaan nopeasti ja tehokkaasti poikkeustilanteisiin. Samalla tavalla varautumissuunnittelulla luotu edellytykset poikkeuksellisista tilanteista elpymiseen ja palautumiseen.

4. Palvelujen saatavuuden eli jonotilanteen kehitys uudistuksessa:

- Lakiesityskokonaisuus lähtee ajatuksesta, että järjestämisrakenteen muutos sinällään parantaisi palveluja. Kuusiokuntien alueella toteutettu sosiaali- ja terveyspalvelujen integraatio yhdessä julkisen puolen (järjestämisvastuu) ja yksityisen puolen (palvelujen tuottaminen) on yhdistettynä paikalliseen päätäntään johtanut toisaalta palvelujen koettuun paranemiseen, mutta myös kustannustehokkaampaan toimintaan. Alueella havaitut edistysaskeleet pohjautuvat siis yhdessä tekemiseen ja kunkin toimijan osaamisen täysimääräiseen käyttöönottoon.

- Palvelujen saatavuuden maksimoimiseksi olisi välttämätöntä esim. Kuusiokuntien alueella kuntien (Alavus, Kuortane, Soini, Ähtäri), yksityisen palveluntuottajan ja järjestämisvastuullisen Kuusiokuntien sosiaali- ja terveyskuntayhtymän tapaan mahdollistaa

hyvinvointialueille parhaiden mahdollisten palveluntuotantokokonaisuuksien syntyminen ja säilyminen.

- Tarkastelemalla yksityiskohtaisesti kuntien ja kuntayhtymien solmimien ulkoistussopimusten sisältöä havaitaan, että niiden sisältämät sopimusehdot turvaavat tosiasiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuussa olevien julkisyhteisöjen edellytykset huolehtia palveluiden riittävästä saatavuudesta perustuslain 19 §:n 3 momentin edellyttämällä tavalla sekä tavanomaisissa olosuhteissa että mahdollisissa palvelutuotannon häiriötilanteissa. Sopimuksilla ei myöskään ole siirretty yksityisille palveluntuottajille merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä perustuslain 124 §:n vastaisella tavalla.

5. Perustuslain 15 §:n mukainen omaisuudensuoja-→ mitätöintien ja irtisanomisten valtiosääntöoikeudellinen kyseenalaisuus

- Perustuslain 15 §:n mukaan jokaisen omaisuus on turvattu. Em. säännös turvaa myös sopimussuhteiden pysyvyyttä. Kyseisen perustuslain säännöksen mukaan jokaisen omaisuus on turvattu. Hallituksen esityksessä todetaan omaisuuden perustuslainsuojan turvaavan myös sopimussuhteiden pysyvyyttä sekä sopimusosapuolten perusteltuja odotuksia sopimussuhteissa. Suojan piiriin kuuluu myös oikeus luottaa siihen, että sopimussuhteiden olennaisia oikeuksia ja velvollisuuksia sääntelevä lainsäädäntö on pysyvää siltä osin kuin sen muuttaminen heikentäisi kohtuuttomasti sopimusosapuolen asemaa. Hallituksen esityksessä esiin nostetut perustuslakivaliokunnan aiemmat poikkeamat kiellosta puuttua taannehtivasti sopimussuhteiden koskemattomuuteen, ovat kohdistuneet tyypiltään täysin erilaisiin asioihin kuten ulosottokaaren ja takaus- ja vierasvelkapanttauksen sääntelyyn.

- Kuusiokuntien alueella järjestäjävastuulla toimiva Kuusiokuntien sosiaali- ja terveyskuntayhtymä yhdessä alueen kuntien ja 24.3.2015 solmitulla sopimuksella syntyneen yhteisyrityksen kanssa on vuoden 2016 alusta alkaen menestyksekkäästi ja kustannustehokkaasti tuottanut sosiaali- ja terveystoimen palveluja alueelle. Laki kuntien ja kuntayhtymien eräiden oikeustoimien väliaikaisesta rajoittamisesta sosiaali- ja terveydenhuollossa allekirjoitettiin 29.6.2016 astuen voimaan 1.7.2016.

- Taannehtivan lainsäädännön hyväksyminen olisi vastoin keskeisiä valtiosääntöoikeudellisia periaatteita, eikä siten ole hyväksyttävissä. Palvelujen harmonisointivaade yhdenvertaisuuteen vedoten kuulostaa sangen erikoiselta. Mikäli siis todettaisiin kumppanuusalueella toteutettujen palvelujen olevan korkeampilaatuisia kuin muualla hyvinvointialueella, niiden tasoa tulisi alentaa?! Hallituksen esitykseen on kirjattu ”joidenkin ostosopimuksien voimassaolon jatkaminen tarkoittaisi, että palvelut eriytyisivät alueella eivätkä palvelut toteutuisi alueella yhdenvertaisesti”.

- Kaiken kaikkiaan perustuslakivaliokunta ei ole toistaiseksi ottanut kantaa tämänkaltaiseen ja merkitykseltään äärettömän suureen periaatteeseen, johon nyt käsittelyssä oleva asia liittyy. Valiokunnassa käsittelyssä ollut edellinen sote-lainsäädännön muutosesitys lähti kokonaan toiselta pohjalta ns. valinnanvapausjärjestelmän mahdollisuuksineen, joten viittaukset ko.

käsittelyyn valiokunnassa ei ole relevantti peruste tätä uutta lakipakettia käsiteltäessä. Tämän ovat useat keskeiset lakiasiantuntijatkin todenneet.

- Taannehtivia määräyksiä sopimusten mitätöinnistä / irtisanomisesta ei voida valtiosääntöoikeudellisesti pitää välttämättöminä kirjauksina.

- Lainsäädännön arviointineuvosto katsoi lausunnossaan, että esityksellä on merkittäviä vaikutuksia yksityisten sosiaali- ja terveydenhuollon yritysten liiketoimintaan. Yritysvaikutuksia olisi arviointineuvoston mukaan tullut selvittää ajoissa lakiluonnoksen valmistelussa ja se piti valmistelua tältä osin puutteellisena. Arviointineuvosto totesi myös, että sopimusten irtisanomistilanteisiin liittyvää oikeudellista riskiä oli käsitelty melko ohuesti. Hallitus toteaa esityksessään em. arviointineuvoston lausuntoon viitaten, ettei palveluntuottajille maksettavien hyödyttömien investointien määrää ja mahdollisten sopimusrikkomusten korvausten määrää pystytä lainvalmistelun yhteydessä tarkasti arvioida.

6. Lainsäädännön valmistelussa tapahtunut eri toimijoiden kuulemisen laiminlyönti

- Perustuslain 21 §:n 2 momentin mukaan hyvän hallinnon takeet turvataan lailla. Vaikka hallintolakia ei suoraan sovelletaan lainvalmisteluun, olisi sote-palvelujaan ulkoistaneita kuntia tullut valmistelun yhteydessä kuulla. Viranomaisen on myös tällaisissa tehtävissä toimittava hyvän hallinnon keskeisten periaatteiden mukaisesti ja kiinnitettävä huomiota etenkin hallinnon oikeusperiaatteisiin.

- Valmistelun yhteydessä ei ole millään tavoin pyritty selvittämään mitätöitäväksi ja irtisanottavaksi esitettyjen ulkoistussopimusten osapuolina olevilta kunnilta näiden käsityksiä kyseisten sopimusten vaikutuksista järjestämisvastuulleen kuuluvien ja perustuslain 19 §:n 3 momentin turvaavien riittävien sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuuteen. Lainvalmistelussa on yksityiskohtaisesti tutustuttu po. sopimuksiin vasta useita kuukausia sen jälkeen, kun lakipaketti oli lähtenyt lausunnolle eri toimijoille.

- STM:n sote-lainsäädännön valmistelussa noudattama menettely ei turvaa myöskään eduskunnan oikeutta saada riittävä selvitys niistä seikoista, joihin Hallituksen esityksen perusteena esitetään eräiden ulkoistussopimusten taannehtivalle mitätöinnille ja oikeudelle irtisanoa sopimuksia.

ÄHTÄRIN KAUPUNGINHALLITUS

Jarmo Pienimäki — kaupunginjohtaja

Seppo Karjala — hallintojohtaja

MUUTOKSENHAKUKIELTO

Tähän päätökseen ei saa tehdä kuntalain 136 §:n mukaan oikaisuvaatimusta eikä kunnallisvalitusta, koska päätös koskee vain valmistelua tai täytäntöönpanoa.

Pöytäkirja

Päätöstä koskevia pöytäkirjan otteita ja liitteitä voi pyytää Ähtärin kaupungin kirjaamosta.
Osoite: Ostolantie 17, 63700 Ähtäri
Sähköpostiosoite: kirjaamo@ahtari.fi
Kirjaamon aukioloaika: arkisin 9.00 – 15.00.